ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ)
ΤΗΣ 13ης ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1984 [1]

Van Gend & Loos NV
και Expeditiebedrijf Wim Bosman BV
κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Διαγραφή εισαγωγικών δασμών»

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 98 και 230/83

Περίληψη

1. Κοινοτικό δίκαιο — Αρχές — Ανωτέρα βία — Έννοια

2. Ίδιοι πόροι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων — Διαγραφή εισαγωγικών δασμών — Άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79 — Ειδικές περιστάσεις — Έννοια
(Κανονισμός 1430/79 του Συμβουλίου, άρθρο 13)

1. Η αναγνώριση περιπτώσεως ως ανωτέρας βίας προϋποθέτει ότι η εξωτερική αιτία, την οποία επικαλούνται τα υποκείμενα του δικαίου, έχει τόσο ακατα-μάχητες και αναπόφευκτες συνέπειες, ώστε να καθίσταται αντικειμενικά αδύνατη για τους ενδιαφερομένους η τήρηση των υποχρεώσεών τους.

2. Ο εκτελωνιστής από την ίδια τη φύση των καθηκόντων του αναλαμβάνει την ευθύνη τόσο για την καταβολή των εισαγωγικών δασμών, όσο και για τη νομιμότητα των παραστατικών που υποβάλλει στις τελωνειακές αρχές. Η λήψη ανίσχυρων πιστοποιητικών καταγωγής ή προέλευσης, που εκδόθηκαν από τις τελωνειακές αρχές των χωρών που αναφέρονται σ' αυτά, εμπίπτει στην κατηγορία των επαγγελματικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο εκτελωνιστής και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά ειδική περίσταση κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79 του Συμβουλίου περί επιστροφής εισπραχθέντων ή τη διαγραφή χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών.

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 98 και 230/83,

VAN GEND & LOOS NV, ανώνυμη εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα την Ουτρέχτη, εκπροσωπούμενη από τους S. L. Buruma και L. J. Hopmans, δικηγό-

1 — Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ρους στο Hoge Raad der Nederlanden, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο J. Loesch, 2, rue Goethe (υπόθεση 98/83),

και

Expeditiebedrijf Wim Bosman BV, εταιρία περιορισμένης ευθύνης ολλανδικού δικαίου, με έδρα το 's-Heerenberg, εκπροσωπούμενη από τον L. J. Hopmans, δικηγόρο στο Hoge Raad der Nederlanden, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο J. Loesch, 2, rue Goethe (υπόθεση 230/83),

προσφεύγουσες,

κατά

Επιτροπης των Ευρωπαϊκων Κοινοτητων, εκπροσωπούμενης από τον Auke Haagsma, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Manfred Beschel, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, κτίριο Jean Monnet,

καθής,

που έχουν ως αντικείμενο την ακύρωση δύο αποφάσεων της Επιτροπής, της 10ης Ιανουαρίου 1983, που εκδόθηκαν επί των αιτήσεων που υπέβαλαν οι προσφεύγουσες στις αντίστοιχες εθνικές αρχές, προκειμένου να επιτύχουν τη διαγραφή των εισαγωγικών δασμών βάσει ιδίως του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979, «περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών» (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162), και του κανονισμού (ΕΟΚ) 1575/80 της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 1980, «περί καθορισμού των διατάξεων εφαρμογής του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1430/79 του Συμβουλίου» (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/029, σ. 73),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

συγκείμενο από τους Mackenzie Stuart, πρόεδρο, G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, και T. Koopmans, δικαστή,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

I — Σύνοψη των πραγματικών περιστατικών και της έγγραφης διαδικασίας

Η ανώνυμη εταιρία Van Gend & Loos NV, προσφεύγουσα στην υπόθεση 98/83, και η Expeditiebedrijf Wim Bosman BV, προσφεύγουσα στην υπόθεση 230/83, είναι και οι δύο εκτελωνιστές.

Κατά την εισαγωγή πολλών παρτίδων κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων οι προσφεύγουσες προσκόμισαν και οι δύο πιστοποιητικά καταγωγής, από τα οποία προέκυπτε ότι τα εμπορεύματα ήταν καταγωγής Αιγύπτου, Μαρόκου ή Τουρκίας. Οι παρτίδες αυτές υπήχθησαν σε προτιμησιακό τελωνειακό καθεστώς, λόγω των ισχυουσών μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών αυτών συμφωνιών, σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις εισήχθησαν ατελώς.

Πάντως, όπως προέκυψε κατόπιν σχετικής έρευνας, τα εν λόγω πιστοποιητικά καταγωγής ανέφεραν εσφαλμένη προέλευση ώστε έπρεπε να είχε καταβληθεί υψηλότερος δασμός. Οι προσφεύγουσες έλαβαν συνεπώς και συμπληρωματική ειδοποίηση επιβολής δασμού. Οι προσφεύγουσες όμως δεν κατέστη δυνατό να εισπράξουν το ποσό αυτό από τον εντολέα τους που είχε εν τω μεταξύ κηρυχθεί σε πτώχευση. Επιπλέον, υποστηρίζουν ότι εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να μην έχει αποδειχθεί ότι η αναγραφόμενη προέλευση ήταν στην πραγματικότητα ανακριβής.

Υπέβαλαν κάθε μία χωριστά αίτηση στο υπουργείο οικονομικών του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, προκειμένου να επιτύχουν τη διαγραφή των εισαγωγικών δασμών, βάσει ιδίως του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979, «περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών» (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162), και του κανονισμού (ΕΟΚ) 1575/80 της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 1980, «περί καθορισμού των διατάξεων εφαρμογής του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1430/79 του Συμβουλίου» (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/029, σ. 73).

Τις εν λόγω δύο αιτήσεις τους υπέβαλαν, σύμφωνα με την προβλεπόμενη από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1575/80 διαδικασία, στην Επιτροπή, η οποία εξέδωσε σχετικές αποφάσεις, στις 10 Ιανουαρίου 1983, το άρθρο 1 των οποίων όριζε ότι η διαγραφή των εισαγωγικών δασμών δεν ήταν δικαιολογημένη. Η αιτούμενη διαγραφή των δασμών αφορούσε αντίστοιχα ποσό 556 454,30 ολλανδικών φιορινίων για την προσφεύγουσα Van Gend & Loos και 82 356,60 φιορινίων για την προσφεύγουσα Bosman.

Ο προαναφερθείς κανονισμός (ΕΟΚ) 1430/79 απαριθμεί ορισμένες καταστάσεις που δικαιολογούν υπό ορισμένες προϋποθέσεις την επιστροφή ή τη διαγραφή των εισαγωγικών δασμών. Επιπλέον, ο κανονισμός περιλαμβάνει και μία «κατηγορία — κατάλοιπο του προϊσχύσαντος δικαίου»: πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 13 είναι δυνατόν να χωρήσει επιστροφή ή διαγραφή των εισαγωγικών δασμών «που ανακύπτουν από ιδιαίτερες συνθήκες για τις οποίες δεν υπήρξε καμία αμέλεια ή δόλος από μέρους του ενδιαφερομένου».

Επ' ευκαιρία της αιτήσεως που υπέβαλαν στο υπουργείο οικονομικών των Κάτω Χωρών για να επιτύχουν τη διαγραφή, οι προσφεύγουσες περιέγραψαν τις ιδιαίτερες συνθήκες υπό τις οποίες βρίσκονταν και που δεν στοιχειοθετούσαν κατ' αυτές την παραμικρή αμέλεια ή δόλο από μέρους τους.

Οι προσφεύγουσες άσκησαν προσφυγή, αντίστοιχα στις 30 Μαΐου 1983, στην υπόθεση 98/83, και στις 10 Οκτωβρίου 1983 στην υπόθεση 230/83.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε, με διάταξη της 18ης Ιανουαρίου 1984 όσον αφορά την υπόθεση 98/83, και της 29ης Φεβρουαρίου 1984, όσον αφορά την υπόθεση 230/83, να αναθέσει, κατ' εφαρμογή του

άρθρου 95 του κανονισμού διαδικασίας του, τις εν λόγω υποθέσεις στο πρώτο τμήμα και να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

Πάντως, με διάταξη της 29ης Φεβρουαρίου 1984, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα), διαπιστώνοντας ότι οι υποθέσεις 98/83 και 230/83 ήταν συναφείς λόγω του αντικειμένου τους, αποφάσισε τη συνεκδίκασή τους προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεων.

II — Αιτήματα των διαδίκων

Η προσφεύγουσα Van Gend & Loos ζητεί από το Δικαστήριο να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση και να επιδικάσει κατά νόμο τα δικαστικά έξοδα.

Η προσφεύγουσα Bosman ζητεί από το Δικαστήριο να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση ή τουλάχιστον να την κηρύξει άκυρη και να επιδικάσει κατά νόμο τα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη ή, τουλάχιστον, αβάσιμη και να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

Α — Επί του παραδεκτού

Η Επιτροπή θεωρεί ότι υφίσταται κάποια αμφιβολία ως προς το αν η προσφεύγουσα Bosman ενημερώθηκε για πρώτη φορά πράγματι στις 9 Αυγούστου 1983 για την απόφαση της Επιτροπής. Επειδή όμως δεν είναι σε θέση να αποδείξει ότι η Bosman ειδοποιήθηκε νωρίτερα για τη σχετική απόφαση, δεν ζητεί να κηρυχθεί η προσφυγή απαράδεκτη.

Επίσης, η Επιτροπή εξέφρασε αμφιβολίες όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής της εταιρίας Van Gend & Loos, πλην όμως δεν μπόρεσε να τις στηρίξει.

Β — Όσον αφορά το νομικό μέρος

Σύνοψη των παρατηρήσεων των προσφευγουσών

Οι *προσφεύγουσες* προβάλλουν έναντι των επίδικων αποφάσεων ένα λόγο ερειδόμενο, αφενός, στην παράβαση της υποχρεώσεως για αιτιολόγηση και, αφετέρου, στο ότι εσφαλμένα απερρίφθη η διαγραφή.

α) Κατά τις προσφεύγουσες, για να τηρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79, πρέπει, αφενός, να συντρέχει καλή πίστη και, αφετέρου, να αποδεικνύεται ότι υφίστανται ιδιαίτερες συνθήκες. Η καθής όμως, αιτιολογώντας τις αποφάσεις της, περιορίζεται στην απαρίθμηση των συνθηκών που απέδειξαν οι προσφεύγουσες και στοιχειοθετούν ότι ενήργησαν *καλόπιστα,* ενώ παραλείπει τις *ιδιαίτερες συνθήκες* που επικαλέστηκαν. Οι ιδιαίτερες αυτές συνθήκες ήταν οι ακόλουθες:

— απάτη ή δόλος των εντολέων,

— έκδοση των πιστοποιητικών καταγωγής ή προελεύσεως από τις τελωνειακές αρχές της Αιγύπτου, του Μαρόκου, της Τουρκίας και της Ιταλίας,

— άγνοια του γεγονότος ότι τα πιστοποιητικά αυτά δεν ήταν έγκυρα,

— ενέργειες των προσφευγουσών ιδίω ονόματι.

β) Η καθής δικαιολογεί την απόφασή της, στηριζόμενη στο ακόλουθο επιχείρημα: αν η διασάφηση για τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία έγινε από εκτελωνιστή ιδίω ονόματι, η βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79 διαγραφή απαλείφει τις συνέπειες των *a posteriori ελέγχων* που διενεργούν οι τελωνειακές αρχές, οι οποίες θα αποδείκνυαν ότι πιστοποιητικό που αφορά την κυκλοφορία εμπορευμάτων ή παραστατικό Τ2L, που δικαιολογούν την προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση, δεν είναι έγκυρα. Πάντως, κατά κανόνα, η διαγραφή των εισαγωγικών δασμών λαμβάνει χώρα ακριβώς σε σχέση με περιστατικά που δεν ανακύπτουν παρά με μια a posteriori εξέταση. Τα αναφερόμενα από

την Επιτροπή (6λ. κατωτέρω) παραδείγματα επιβεβαιώνουν την άποψη αυτή, εφόσον μόνον a posteriori διαπιστώνεται η καταβολή υπερβολικά υψηλού δασμού. Επιπλέον, μερικά παραδείγματα δεν αρκούν για να καταδείξουν ότι στην πράξη, σπανίως ή ποτέ, δεν τίθεται θέμα a posteriori ελέγχου. Επίσης, είναι άνευ σημασίας η διενέργεια a posteriori έρευνας στο πλαίσιο ελέγχου σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79.

γ) Άλλωστε, η εταιρία Van Gend & Loos αναφέρει ότι η καθής επικαλείται, προς υποστήριξη της απόφασής της που την αφορά, ότι δεν μπορεί να προσαφθεί στις ολλανδικές *τελωνειακές αρχές* ότι επέδειξαν και την παραμικρή *αμέλεια* κατά τη διενέργεια της έρευνας που έλαβε χώρα, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί αν συνέτρεχε παράβαση. Πάντως, ενδεχόμενη αμέλεια των ολλανδικών τελωνειακών αρχών, στο πλαίσιο των ενεργειών τους για τη διαπίστωση της παράβασης, είναι άνευ σημασίας στην προκειμένη περίπτωση. Στην πραγματικότητα εκείνο που επέκρινε η εταιρία Van Gend & Loos ήταν η αμέλεια που επεδείχθη κατά τη διασάφηση των εμπορευμάτων για τη θέση τους σε ελεύθερη κυκλοφορία. Η Van Gend & Loos υπογραμμίζει ότι, σύμφωνα με πρόσφατο έγγραφο των τελωνειακών αρχών των Κάτω Χωρών, κατά το χρόνο κατά τον οποίο έλαβε χώρα η διασάφηση των επίδικων εμπορευμάτων, εικάζετο ότι τα προσκομισθέντα πιστοποιητικά δεν ανέφεραν την ακριβή καταγωγή των εμπορευμάτων. Αν η προσφεύγουσα είχε ενημερωθεί επ' αυτού κατά το χρόνο της διασάφησης, θα μπορούσε να λάβει συντηρητικά μέτρα. Δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτή η άποψη της καθής που βεβαιώνει ότι κατά κανόνα μια έρευνα δεν επιδέχεται κοινοποιήσεις προς τους ενδιαφερομένους επί του θέματος αυτού. Είναι σαφές ότι οι τελευταίοι ενδέχεται να υποστούν σημαντική ζημία λόγω παντελούς ελλείψεως πληροφοριών.

Τα επιχειρήματα ως προς τον παθητικό ρόλο των τελωνείων και την αδυναμία να τηρούνται ενήμεροι όλοι οι υπάλληλοι δεν είναι πρόσφορα, δεδομένου ότι αρκούσε μια απλή τηλεφωνική επικοινωνία για να επιτρέψει τη λήψη συντηρητικών μέτρων. Τα περί του αντιθέτου επιχειρήματα της καθής δεν αποτελούν στοιχεία ικανά να δικαιολογήσουν τη μη διαγραφή, εφόσον τα δύο κριτήρια του άρθρου 13 είναι άσχετα προς το θέμα της αμελείας των τελωνειακών αρχών.

δ) Κατά τις προσφεύγουσες, δεν γίνεται σαφής διάκριση των *κριτηρίων* που χρησιμοποιεί η καθής, κατ' εφαρμογή του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79, ενώ η προβλεπόμενη από το άρθρο αυτό διαδικασία, σύμφωνα μάλιστα με τις αιτιολογικές σκέψεις του ίδιου του κανονισμού, είναι αναγκαία για τον προσδιορισμό των καταστάσεων που δικαιολογούν την επιστροφή ή τη διαγραφή των εισαγωγικών δασμών.

Σήμερα η καθής επιχειρεί να δώσει συμπληρωματική δικαιολογία με τις παρατηρήσεις της ενώπιον του Δικαστηρίου, ισχυριζόμενη ότι για την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου 13 απαιτείται καταστροφή ή δωρεάν διάθεση σε ορισμένα αγαθοεργά ιδρύματα ή επανεξαγωγή των εμπορευμάτων. Η πρόσθετη αυτή αιτιολογία είναι ανίκανη να δικαιολογήσει την απόφαση που είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη. Άλλωστε, τέτοιες προϋποθέσεις δεν τέθηκαν ούτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που οδήγησε στην απόφαση, ούτε στην ίδια την απόφαση.

Επίσης, η καθής όταν ισχυρίζεται ότι στην απόφασή της ανέφερε ότι «προβαίνοντας στη διασάφηση ιδίω ονόματι και για ίδιο λογαριασμό, ο εκτελωνιστής καθίσταται ο ίδιος υπεύθυνος για την εισαγωγή, γεγονός που συνεπάγεται ότι είναι επίσης υπεύθυνος και για το ενδεχόμενο τα υποβληθέντα συναφή πιστοποιητικά να μην είναι έγκυρα», ομολογεί ότι η αιτιολογία δόθηκε εκ των υστέρων, εφόσον η αιτιολογία αυτή δεν απαντάται στην απόφαση.

Ακόμη και στην περίπτωση που η καθής δεν διέθετε γνώση και πείρα, ώστε να καταστεί δυνατός ο προσδιορισμός των

προβλεπόμενων από το άρθρο 13 καταστάσεων, όφειλε να καθορίσει για κάθε ειδική περίπτωση και με ευδιάκριτο και ευκατανόητο για τις προσφεύγουσες και το Δικαστήριο τρόπο τους λόγους για τους οποίους δεν δικαιολογείται η διαγραφή.

ε) Παρόλον ότι αναφέρουν περί εξετάσεως από την *επιτροπή τελωνειακών ατελειών,* οι επίδικες αποφάσεις δεν παραπέμπουν ούτε σε πρόταση ούτε σε γνώμη της εν λόγω επιτροπής, αλλ' ούτε αναφέρουν καν ποιο είναι το περιεχόμενο πρότασης ή γνώμης που διατύπωσε ενδεχομένως η επιτροπή τελωνειακών ατελειών, ούτε την κατανομή των ψήφων εντός της εν λόγω επιτροπής, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατο να διακριβωθεί αν η καθής έλαβε απόφαση σύμφωνα με την προβλεπόμενη από το άρθρο 25 του κανονισμού 1430/79 διαδικασία. Εν πάση περιπτώσει, η καθής παρέβη το άρθρο 5 του κανονισμού 1575/80 και το άρθρο 190 της Συνθήκης.

Πράγματι, όπως ακριβώς οι *κανόνες διαδικασίας* για τον προσδιορισμό των περιπτώσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 13, έτσι και *οι ίδιες* οι περιπτώσεις πρέπει να προσδιορίζονται μετά από γνώμη ομάδας εμπειρογνωμόνων. Σε αντίθεση προς το κείμενο της πρότασης (ΡΒ C 54, 1976, σ. 85), στο οποίο στηρίζεται σήμερα η Επιτροπή, το ισχύον κείμενο προβλέπει ότι έχει εφαρμογή η διαδικασία του άρθρου 25. Αυτό όμως παραπέμπει στη γνώμη του άρθρου 9 του κανονισμού 1798/75. Επίσης, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις τόσο του κανονισμού 1430/79, όσο και του κανονισμού 1575/80, η γνώμη είναι επιτακτικά υποχρεωτική.

στ) Τέλος, οι προσφεύγουσες επικαλούνται την ακυρότητα των επίδικων αποφάσεων, δεδομένου ότι δεν είχε προβλεφθεί καμία δυνατότητα να *εκφράσουν την άποψή τους,* ενώ οι αποφάσεις αυτές είχαν για τις προσφεύγουσες σημαντικές οικονομικές συνέπειες. Υπό την έννοια αυτή, δεν είναι δυνατή η εξομοίωση των προσφευγουσών με τους εκπροσώπους των Κάτω Χωρών που συμμετέχουν στην επιτροπή τελωνειακών ατελειών για τον πρόσθετο λόγο ότι οι εκπρόσωποι αυτοί δεν φέρουν καμία υποχρέωση να υποστηρίξουν αίτημα που προέρχεται από τους ενδιαφερομένους. Από άποψη εσωτερικού δικαίου, η διαδικασία περιορίζεται στην υποβολή αίτησης από τις προσφεύγουσες και σε έλεγχο που διενεργούν οι εθνικές αρχές ως προς το αν συντρέχει επαρκής αιτιολογία. Οι προσφεύγουσες επισυνάπτουν επιστολή του ολλανδού υπουργού οικονομικών στην οποία αναφέρονται οι προϋποθέσεις τις οποίες οφείλει να ικανοποιεί η αίτηση. Η υπόθεση 294/81, *Control Data Belgium NV,* στην οποία το Δικαστήριο απέρριψε με την απόφασή του της 17ης Μαρτίου 1983 το ίδιο επιχείρημα σε παρόμοια διαδικασία, διακρίνεται από την παρούσα υπόθεση κατά το ότι ο προσφεύγων είχε επικαλεστεί αποκλειστικά παράβαση ουσιωδών τύπων. Στην παρούσα υπόθεση δεν προηγήθηκε συνεννόηση ούτε με την ομάδα εμπειρογνωμόνων, αλλ' ούτε a fortiori με τις προσφεύγουσες. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες επικαλούνται παραβίαση των γενικών αρχών του δικαίου, γεγονός που δεν συνιστά απλώς τυπικό ελάττωμα (απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56 και 58/64, *Grundig,* Jurispr. 1966, σ. 559).

ζ) Οι προσφεύγουσες καλούν την Επιτροπή να προσκομίσει έγγραφο από το οποίο να *αποδεικνύεται* ότι τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες στα άρθρα 5 και 6 του κανονισμού 1575/80 προθεσμίες. Ακόμα και αν τα έγγραφα της καθής φέρουν ημερομηνία 11 Ιανουαρίου 1983, αυτό δεν σημαίνει ότι απεστάλησαν την ίδια αυτή ημέρα.

η) Οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι το άρθρο 10 του κανονισμού 1430/79 αναφέρει επτά περιπτώσεις που δημιουργούν ιδιαίτερη κατάσταση. Σύμφωνα με το *άρθρο 11,* η διαγραφή που στηρίζεται στις

εν λόγω περιστάσεις εξαρτάται από την καταστροφή των εμπορευμάτων, τη δωρεάν διάθεσή τους σε αγαθοεργά ιδρύματα ή από την επανεξαγωγή τους. Παρ' όλον ότι στην εισαγωγή της παραγράφου 1 φαίνεται ότι το άρθρο 11 προσδιορίζει απλώς τους κανόνες που ισχύουν στις προβλεπόμενες από το άρθρο 10 περιπτώσεις, η καθής επιδιώκει προφανώς να εφαρμόζονται στο εξής οι προϋποθέσεις του άρθρου 11 και στη βασιζόμενη στο άρθρο 13 διαγραφή. Αν πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη ήταν οι προϋποθέσεις του άρθρου 11 να ισχύουν και για το άρθρο 13, προφανώς θα το είχε αναφέρει. Η επανεξαγωγή για την οποία γίνεται λόγος στα παραδείγματα στα οποία εμμένει η καθής δεν αποτελεί ιδιαίτερη κατάσταση, αλλ' απλώς προϋπόθεση για διαγραφή κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 10.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 13, παράγραφος 3, που ισχύει σήμερα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1672/82 του Συμβουλίου (ΕΕ L 186, της 30. 6. 1982, σσ. 1 και 2), προβλέπει ότι η διαγραφή είναι δυνατόν να υπόκειται σε ειδικούς όρους. Πάντως, οι εισαγωγικοί δασμοί για τους οποίους πρόκειται στη συγκεκριμένη περίπτωση ανέκυψαν πριν από την 1η Ιουλίου 1982, με αποτέλεσμα το τροποποιηθέν άρθρο 13 να μην ισχύει στην παρούσα αίτηση. Πράγματι, μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 13, παράγραφος 3, τροποποιήθηκε, είναι δυνατή η επιβολή της επανεξαγωγής ως ειδικής περίπτωσης, αλλ' όχι σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 13 που ισχύει στη συγκεκριμένη περίπτωση.

9) Κατά τις προσφεύγουσες, η διατύπωση του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79 συμπίπτει, από απόψη περιεχομένου, με το περιεχόμενο που το Δικαστήριο αποδίδει στην έννοια *«ανωτέρα βία»* που χρησιμοποιείται σε διάφορους κανονισμούς. Υπ' αυτή την έποψη πρέπει να αποδίδεται η δέουσα προσοχή στο νομικό πλαίσιο εντός του οποίου η εν λόγω έννοια παράγει τα έννομα αποτελέσματά της, καθώς επίσης και στην ιδιαίτερη φύση των σχέσεων δημοσίου δικαίου που υφίστανται μεταξύ των επιχειρηματιών και της εθνικής διοίκησης και των στόχων του επίδικου κανονισμού. Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, «η έννοια της ανωτέρας βίας δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην απόλυτη αδυναμία, αλλά να περιλαμβάνει και ασυνήθεις περιστάσεις, άγνωστες στον εισαγωγέα ή εξαγωγέα, οι συνέπειες των οποίων δεν είναι δυνατόν να αποτραπούν παρά μόνο μετά από υπερβολικές θυσίες, παρ' όλη την επιδεικνυόμενη δυνατή επιμέλεια» (απόφαση της 17. 12. 1970, υπόθεση 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft*, Jurispr. 1970, σ. 1125).

Οι προσφεύγουσες εκφράζουν την κατάπληξή τους από το γεγονός ότι η καθής θεωρεί ότι δεν επέδειξαν αρκετή επιμέλεια, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με πολλές άλλες δηλώσεις, με τις οποίες βεβαιώνεται «η έλλειψη αμελείας ή δόλου» εκ μέρους τους. Επομένως, η καθής δεν μπορεί να επικαλείται τώρα έλλειψη επαρκούς επιμελείας, αλλά μόνο τη μη συνδρομή ειδικών συνθηκών.

Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν περαιτέρω ότι το γενικό συμφέρον επιβάλλει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών να μη παρεμποδίζεται από υπερβολικά επαχθείς υποχρεώσεις. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι έμπειροι εκτελωνιστές, όπως είναι οι προσφεύγουσες, μπορούν να αποκαλύψουν πλαστογραφήσεις, αλλ' η αντικανονική έκδοση πιστοποιητικών ως αποτέλεσμα παράνομης πράξης των τελωνειακών αρχών της χώρας προέλευσης ή καταγωγής εκφεύγει εντελώς από τη σφαίρα των δραστηριοτήτων τους. Άλλωστε, η ακυρότητα ανέκυψε μετά από ιδιαίτερα μακρά έρευνα που διεξήγαγαν οι ολλανδικές αρχές.

Ένας εκτελωνιστής δεν έχει ούτε τις δυνατότητες, ούτε τις εξουσίες να διεξαγάγει παρόμοια έρευνα.

Οι εκτελωνιστές δεν μπορούν να ενεργούν ως εντολοδόχοι, ενόψει του άρθρου 55 του Algemene Wet [γενικού νόμου] περί τελωνείων και ειδικών φόρων, το οποίο προβλέπει ότι ο εκτελωνιστής ενεργεί ιδίω ονόματι. Οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές αγνοούν την τεχνική της εντολής και το ποσό των οφειλόμενων εισαγωγικών δασμών αφαιρέθηκε από το υπόλοιπο του

ανοικτού λογαριασμού των προσφευγουσών. Προκειμένου να διαφυλάξουν τα συμφέροντά τους, οι προσφεύγουσες θα έπρεπε να απαιτούν από όλους τους εντολείς τους την παροχή εγγύησης μέχρι του ισόποσου του συνήθους δασμού, και αυτό επί σειρά ετών κατά τα οποία ενδέχεται να ανακύψει υποχρέωση καταβολής πρόσθετων δασμών, πράγμα που δεν γινόταν δεκτό από τους εντολείς.

Η παρέμβαση των εκτελωνιστών ενδιαφέρει όχι μόνο τους πελάτες, αλλά και τις δημόσιες αρχές που επωφελούνται από την πείρα των εκτελωνιστών, καθώς και από το γεγονός ότι διαθέτουν ανοικτό λογαριασμό.

Έχει σημασία να τονιστεί το γεγονός ότι σε περίπτωση επίκλησης της ανωτέρας βίας, όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση, προκειμένου περί εισαγωγικών δασμών για τους οποίους δεν ισχύει, λόγω της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του, ο κανονισμός 1430/79, οι ολλανδικές αρχές θα προέβαιναν στη διαγραφή του χρέους για λόγους επιεικείας και θα ελάμβαναν υπόψη τις ειδικές συνθήκες της υπό κρίση υπόθεσης. Δεν πρόκειται για εφαρμογή της νομοθεσίας κράτους μέλους, την οποία αντικατέστησε εν τω μεταξύ κοινοτική ρύθμιση, αλλά για διαγραφή που γίνεται για λόγους επιεικείας. Το Δικαστήριο δεν καθοδηγείται μόνο από την πρακτική των εθνικών αρχών, αλλά αναγνωρίζει και την αρχή της επιεικείας.

Στο πλαίσιο αυτό, οι προσφεύγουσες σημειώνουν ότι τα προσκομισθέντα πιστοποιητικά καταγωγής τα εξέδωσαν στην πραγματικότητα οι αρμόδιες αρχές του κράτους εξαγωγής που αναγραφόταν σ' αυτά, και συνεπώς δεν υπήρχε λόγος να αμφισβητηθεί το κύρος τους. Η απαίτηση ή επίκληση της ανωτέρας βίας να μπορεί να προβληθεί όταν και οι συνέπειες από ένα ασύνηθες γεγονός είναι και αυτές απρόβλεπτες, δεν απαντάται ούτε στο δίκαιο των κρατών μελών, ούτε στη νομολογία του Δικαστηρίου.

Επιπλέον, έχει σημασία το γεγονός ότι οι ολλανδικές διοικητικές υπηρεσίες πληροφόρησαν τις προσφεύγουσες ότι «ενόψει των ειδικών περιστάσεων» και «για λόγους επιεικείας» θα ετίθετο τέρμα στη διαδικασία που είχε κινηθεί για τη σχετική είσπραξη, εφόσον αφορούσε εισαγωγικούς δασμούς, οι οποίοι δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1430/79 λόγω της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του.

Τέλος, οι προσφεύγουσες στηρίζονται στις προσδοκίες που τους δημιούργησαν οι τελωνειακές αρχές ως προς το κύρος των προσκομισθέντων πιστοποιητικών, και οι οποίες έπρεπε να γίνουν σεβαστές κατά την εφαρμογή του κανονισμού 1430/79. Από τις τελωνειακές αρχές δεν απαιτείται εμπεριστατωμένος και συστηματικός έλεγχος, αλλ' όταν οι εθνικές αρχές προβαίνουν σε συγκεκριμένο έλεγχο, διότι τεκμαίρεται ότι ορισμένοι εντολείς των εκτελωνιστών διέπραξαν αδικήματα, οι εν λόγω αρχές ενεργούν με προσοχή, ώστε να περιορίζουν όσο είναι δυνατό τη ζημία τρίτων επιχειρήσεων.

Σύνοψη των παρατηρήσεων της καθής

Η *καθής* υπογραμμίζει ότι το γενεσιουργό της υποχρέωσης καταβολής εισαγωγικών δασμών γεγονός συνίσταται στην εισαγωγή ορισμένων εμπορευμάτων στο τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας. Είναι όμως δυνατό να αποδειχθεί a posteriori ότι τα εισαχθέντα εμπορεύματα εγκατέλειψαν και πάλι το τελωνειακό έδαφος ή καταστράφηκαν. Στις περιπτώσεις αυτές δεν δικαιολογείται πλέον οιαδήποτε τελωνειακή οφειλή. Για να καταστεί δυνατή η εξαφάνιση της γεγενημένης τελωνειακής οφειλής, σε παρόμοιες περιπτώσεις, το Συμβούλιο θέσπισε τον κανονισμό 1430/79.

Ο κανονισμός αυτός διακρίνει τέσσερις καταστάσεις, καθώς και μια κατηγορία, κατάλοιπο του προϊσχύσαντος δικαίου. Στην πραγματικότητα είναι αδύνατο να προσδιοριστεί κατά τρόπο γενικό μέχρι σήμερα ποιες περιπτώσεις πρέπει να ενταχθούν στην τελευταία κατηγορία, δεδομένου ότι εξακολουθούν να λείπουν η αναγκαία επί του θέματος γνώση ή πείρα. Έτσι, οι περιπτώσεις που υπάγονται στην κατηγορία — κατάλοιπο πρέπει να προσδιορίζονται σύμφωνα με την αποκαλούμενη μέθοδο της επιτροπής.

Η καθής που επελήφθη σχετικά πολλών περιπτώσεων βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού του Συμβουλίου, ακολούθησε πάντοτε τη θεμελιώδη ιδέα του κανονισμού, με αποτέλεσμα να μην έχει προβεί στην επιστροφή ή τη διαγραφή παρά μόνο όταν για ειδικούς λόγους τα οικεία εμπορεύματα δεν βρίσκονταν πλέον στο τελωνειακό έδαφος, ή είχαν υπαχθεί σε άλλο τελωνειακό καθεστώς ή είχαν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία ή καταστραφεί κλπ.

Επί παραδείγματι, σε δύο περιπτώσεις εγκρίθηκε επιστροφή καταβληθέντων δασμών κατά την εισαγωγή οχημάτων που αγοράστηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες και που δεν ανταποκρίνονταν στις ισχύουσες στο Ηνωμένο Βασίλειο προδιαγραφές και έπρεπε ως εκ τούτου να επανεξαχθούν.

Αντίθετα, στην προκειμένη περίπτωση δεν πρόκειται για επανεξαχθέντα ή καταστραφέντα εμπορεύματα, ούτε για την επιβολή δασμού υψηλότερου από εκείνον που ισχύει δυνάμει του κοινού δασμολογίου, αλλά για εμπορεύματα που τέθηκαν κανονικά σε ελεύθερη κυκλοφορία και παρέμειναν στο τελωνειακό έδαφος της Κοινότητας. Επιπλέον, ο εισαγωγικός δασμός που επιβλήθηκε με την ειδοποίηση για συμπληρωματική δασμολόγηση είναι σύμφωνος προς την ισχύουσα επί των εμπορευμάτων τιμή, αν ληφθεί υπόψη η φύση και η καταγωγή τους.

α) Όσον αφορά το επιχείρημα, κατά το οποίο η απόφαση της Επιτροπής δεν πληροί την υποχρέωση *αιτιολόγησης*, η καθής υπενθυμίζει ότι, όταν πρόκειται για απόφαση, επαρκεί η κατά τρόπο συνοπτικό μεν αλλά σαφή και κατάλληλο παράθεση των κύριων νομικών και πραγματικών στοιχείων στα οποία στηρίζεται και τα οποία είναι απαραίτητα για την κατανόηση της συλλογιστικής που είχαν αποφασιστική σημασία για την καθής. Στην προκειμένη περίπτωση, οι αιτιολογικές σκέψεις των δύο αποφάσεων παραπέμπουν καταρχάς στις αιτήσεις των ολλανδικών αρχών, αφετέρου δε, επαναλαμβάνουν λεπτομερώς την περίπτωση για την οποία ζητήθηκε διαγραφή των εισαγωγικών δασμών. Αναφέρονται δύο από τα επιχειρήματα των προσφευγουσών υπέρ της διαγραφής και συγκεκριμένα το γεγονός ότι «ο εκτελωνιστής βεβαιώνει ότι ενήργησε καλόπιστα», καθώς επίσης και ότι «οι τελωνειακές αρχές είχαν τη δυνατότητα να τον ενημερώσουν ενωρίτερα για τις υπόνοιές τους».

Η καθής δεν αμφισβητεί το πρώτο από τα επιχειρήματα. Αντίθετα, με την τρίτη αιτιολογική σκέψη υπογραμμίζει ότι η συνδρομή της καλής πίστης δεν αρκεί αφ' εαυτής, όταν δεν αποδεικνύεται η συνδρομή ειδικών περιστάσεων.

Επ' αυτού, υπενθυμίζεται καταρχάς ότι ο εκτελωνιστής, ο οποίος προβαίνει στη διασάφηση ιδίω ονόματι και για ίδιο λογαριασμό, καθίσταται ο ίδιος υπεύθυνος και για την εισαγωγή, γεγονός που συνεπάγεται ότι είναι επίσης υπεύθυνος και για ενδεχόμενη ακυρότητα των πιστοποιητικών που προσκομίστηκαν προς το σκοπό αυτό. Το ζήτημα της καλής πίστης είναι ανεξάρτητο τόσο από την απόδειξη ότι συντρέχουν ιδιαίτερες συνθήκες (εφόσον πρόκειται για αυτοτελή όρο), καθώς και από εκείνο της ευθύνης.

Περαιτέρω, υπενθυμίζεται ότι αν τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες επαρκούσαν για την έγκριση της διαγραφής, οι a posteriori έλεγχοι που διενεργούν τα κράτη μέλη δεν θα είχαν πλέον καμία έννοια, δεδομένου ότι η ειδοποίηση συμπληρωματικής δασμολόγησης, στην οποία πρέπει, κατά περίπτωση, να οδηγήσουν οι έλεγχοι αυτοί και που συνιστά το στόχο τους, δεν θα είχε πλέον λόγο υπάρξεως.

Τέλος, όσον αφορά το συγκεκριμένο επιχείρημα που αναφέρεται στην εταιρία Van Gend & Loos, κατά το οποίο οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές όφειλαν ήδη κατά τη διάρκεια της έρευνας που διεξήγαγαν να την ενημερώσουν για τα αποτελέσματά της, η απόφαση αναφέρει ότι δεν είναι δυνατό να προσαφθεί στις ολλανδικές διοικητικές υπηρεσίες οιαδήποτε αμέλεια ως προς το σημείο αυτό. Επομένως, δεν μπορεί να πρόκειται για ιδιαίτερη περίσταση.

Οι προσφεύγουσες προσάπτουν στην καθής ότι προβάλλει ενώπιον του Δικαστηρίου a posteriori αιτιολογίες. Αλλά τα επιχειρήματα που προβάλλει η καθής ενώπιον του Δικαστηρίου και τα οποία περιγράφουν με κάθε λεπτομέρεια την πρακτική που έχει ακολουθηθεί μέχρι σήμερα έχουν ως μονα-

δικό σκοπό την παροχή χρήσιμων για την εξέταση της προσφυγής πληροφοριών και όχι την a posteriori αιτιολόγηση της απόφασης. Οι εν λόγω πληροφορίες όχι απλώς δεν ήταν αναγκαίες για την αιτιολόγηση της αμφισβητούμενης ατομικής απόφασης, αλλ' επιπλέον ο όγκος τους δεν θα επέτρεπε σε καμία περίπτωση να συμπεριληφθούν μεταξύ των αιτιολογικών σκέψεων της εν λόγω απόφασης.

Προσάπτεται στην καθής ότι δεν έλαβε υπόψη της τις ειδικές συνθήκες που επικαλούνται οι προσφεύγουσες (δόλος και απάτη των πελατών της, έκδοση πιστοποιητικών από τις δημόσιες αρχές . . .). Η καθής λοιπόν αναφέρει το λόγο για τον οποίο η κατάσταση δεν οφειλόταν σε ειδικές συνθήκες και για τον οποίο δεν όφειλε πλέον να εξετάσει τους προβαλλόμενους από τις προσφεύγουσες λόγους. Πράγματι, η εκτίμηση έγινε με γνώμονα τα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79.

Όταν η καθής βεβαιώνει ότι δεν αμφισβητείται η καλή πίστη, αυτό δεν σημαίνει ότι γίνεται δεκτή η ύπαρξή της, αλλά μόνο ότι ο δεύτερος αυτός δεν έπρεπε να εξεταστεί, εφόσον δεν συνέτρεχε ο πρώτος.

6) Μ' ένα δεύτερο επιχείρημα, οι προσφεύγουσες αμφισβητούν την άποψη της καθής, κατά την οποία η έγκριση της διαγραφής εξουδετερώνει το αποτέλεσμα των *a posteriori ελέγχων που διενεργήθηκαν κανονικά,* λόγω του ότι η επιστροφή ή η διαγραφή εισαγωγικών δασμών γίνεται ακριβώς κατά κανόνα σε συνάρτηση με περιστατικά που ανέκυψαν επ' ευκαιρία a posteriori ελέγχου. Η καθής διευκρινίζει ότι ούτε από τις αιτιολογικές σκέψεις, ούτε από τις διατάξεις του κανονισμού 1430/79 προκύπτει ότι ο κανονισμός αυτός επινοήθηκε ακριβώς για τα περιστατικά που δεν ανακύπτουν παρά μόνο επ' ευκαιρία a posteriori ελέγχου. Από τα παραδείγματα που αναφέρει η καθής, αποδεικνύεται περαιτέρω ότι στην πράξη σπάνια ή ποτέ δεν υπάρχει περίπτωση a posteriori ελέγχων, ενώ συχνά τα περιστατικά ανακύπτουν μετά τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία, χωρίς πάντως να υφίστανται ήδη κατά τη χρονική αυτή στιγμή. Η καθής διευκρινίζει πάντως ότι ποτέ δεν προέβη στη διαβεβαίωση ότι «η διαγραφή των δασμών πρέπει να αποκλείεται, όταν συντρέχει a posteriori έλεγχος».

γ) Μ' ένα τρίτο επιχείρημά της, η προσφεύγουσα Van Gend & Loos αναφέρει ότι δεν επικαλέστηκε την έλλειψη *επιμέλειας των ολλανδικών αρχών* ως προς τις σχετικές έρευνες, όπως προκύπτει από την απόφαση που την αφορά, αλλά την έλλειψη επιμελείας των ολλανδικών τελωνειακών αρχών απέναντί της κατά τη διασάφηση των προοριζόμενων για ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων. Αλλά η αιτιολογική σκέψη της απόφασης επ' αυτού του σημείου δεν περιλαμβάνει παρόμοιο ισχυρισμό. Εξάλλου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι μια έρευνα, όπως αυτή της συγκεκριμένης περίπτωσης, η οποία ήταν ιδιαίτερα περίπλοκη και μακροχρόνια, κατά κανόνα δεν απαιτεί κοινοποιήσεις επί του θέματος αυτού στα αμέσως ή εμμέσως ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Ο κατά τη φάση της έγκρισης των διασαφήσεων ρόλος των τελωνειακών αρχών είναι τελικά ένας σχετικά παθητικός ρόλος, ο σκοπός του οποίου συνίσταται στο να βεβαιωθεί αν η διασάφηση είναι πλήρης ή όχι. Σε πολλές περιπτώσεις, ο εσωτερικός κανονισμός δεν επιτρέπει στους τελωνειακούς υπαλλήλους να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις διεξαγόμενες έρευνες εφόσον είναι σχετικά ενήμεροι.

δ) Περαιτέρω οι προσφεύγουσες αναφέρουν ότι τα *κριτήρια* που έλαβε υπόψη της η καθής, εφαρμόζοντας το άρθρο 13, δεν είναι σαφή, ενώ η διαδικασία που θεσπίζει το εν λόγω άρθρο απαιτείται ακριβώς για τον προσδιορισμό των καταστάσεων τις οποίες αφορά. Πάντως κατά την καθής, αν ήταν σε θέση να σχηματίσει μια γνώμη σχετικά με τα κατά κανόνα χρησιμοποιούμενα κριτήρια, θα τα προσδιόριζε οπωσδήποτε με κανονισμό, ο οποίος προς το παρόν δεν είναι δυνατό ακόμα να θεσπιστεί. Δεδομένης της έλλειψης ακριβούς νοήματος της έννοιας «ειδικές περιστάσεις», η καθής διαθέτει ορισμένο περιθώριο εκτίμησης, προκειμένου να προσδιορίσει τις περιπτώσεις εφαρμογής τους. Η απόφαση που πρόκειται να λάβει σε μια συγκεκριμένη

περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντίκειται στο δίκαιο, παρά μόνο αν δεν μπόρεσε να κρίνει εύλογα ότι πρόκειται ή όχι για ειδικές περιστάσεις, πράγμα το οποίο δεν έχει αποδειχθεί στην προκειμένη περίπτωση.

ε) Ως προς το επιχείρημα των προσφευγουσών, κατά το οποίο οι αποφάσεις της Επιτροπής δεν περιλαμβάνουν καμία πληροφορία από την οποία να μπορεί να εξακριβωθεί αν η καθής έλαβε την απόφασή της σύμφωνα με την διαδικασία του άρθρου 25 του κανονισμού 1430/79, η καθής παρατηρεί ότι το νομικό έρεισμα και κατά συνέπεια η ακολουθητέα διαδικασία ανευρίσκονται στο άρθρο 5 του κανονισμού 1575/80 της Επιτροπής και όχι στο άρθρο 25 του κανονισμού 1430/79. Και ο κανονισμός 1575/80 δεν προβλέπει πρόταση γνώμης της *επιτροπής τελωνειακών ατελειών* ή ψηφοφορία εντός της επιτροπής, αλλ' αποκλειστικά απόφαση της Επιτροπής, η οποία λαμβάνεται μετά από «γνώμην ομάδος εμπειρογνωμόνων αποτελουμένης από εκπροσώπους όλων των κρατών μελών που συνέρχεται στα πλαίσια της επιτροπής τελεωνειακών ατελειών προκειμένου να εξετάσει την ειδική αυτή περίπτωση». Συναφώς, όπως προκύπτει από τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της απόφασης και σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, «στις 26 Νοεμβρίου 1982 και στις 8 Δεκεμβρίου 1982 και στα πλαίσια της επιτροπής τελωνειακών ατελειών, συνήλθε ομάδα εμπειρογνωμόνων αποτελούμενη από εκπροσώπους όλων των κρατών μελών, προκειμένου να εξετάσει τη συγκεκριμένη αυτή περίπτωση».

Οι προσφεύγουσες συγχέουν την εν λόγω διαδικασία μ' εκείνη που ακολουθείται για τον προσδιορισμό των περιπτώσεων στις οποίες είναι δυνατό να γίνει εφαρμογή της πρώτης παραγράφου του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79, καθώς και τις λεπτομέρειες της ακολουθητέας για το σκοπό αυτό διαδικασίας. Σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 1430/79, στην περίπτωση αυτή απαιτείται η προσφυγή στη διαδικασία την οποία προβλέπει το άρθρο 25, το οποίο παραπέμπει με τη σειρά του στο άρθρο 9, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1798/75 που προβλέπει τη γνώμη της επιτροπής ατελειών.

στ) Ως προς το επιχείρημα, κατά το οποίο οι προσφεύγουσες έπρεπε να διαθέτουν τη δυνατότητα να *εκφράσουν την άποψή τους*, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι τις αιτήσεις που οδήγησαν στις αποφάσεις υπέβαλαν οι Κάτω Χώρες. Οι εκπρόσωποι του Ηνωμένου Βασιλείου είχαν λοιπόν τη δυνατότητα, κατά τη διάρκεια των δύο συσκέψεων της επιτροπής των τελωνειακών ατελειών, να παράσχουν κατά το δοκούν τις πληροφορίες και να προβάλουν τα επιχειρήματα που θα έκριναν ότι παρουσιάζουν ενδιαφέρον. Στο πλαίσιο της δίκης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οι Van Gend & Loos και Bosman είχαν τη δυνατότητα να προβάλουν όλα τους τα επιχειρήματα. Άλλωστε, ο φάκελος στο σύνολό του υποβλήθηκε στην επιτροπή. Με την απόφασή του της 17ης Μαρτίου 1983 (υπόθεση 294/81, *Control Data Belgium*, Συλλογή 1983, σ. 911, σκέψεις 16 και 17), το Δικαστήριο απέρριψε το ίδιο επιχείρημα σε ανάλογη δίκη που αφορούσε την ατελή εισαγωγή επιστημονικών συσκευών με το αιτιολογικό ότι είχε τηρηθεί η προβλεπόμενη από την ισχύουσα κοινοτική ρύθμιση διαδικασία και ότι η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα στην υπόθεση εκείνη να γνωστοποιήσει το σύνολο της επιχειρηματολογίας της μέσω των εθνικών αρχών. Πρέπει να σημειωθεί ότι όχι μόνο οι αποφάσεις στην παρούσα υπόθεση καθώς και στην υπόθεση *Control Data Belgium* περιλαμβάνουν αιτιολογική σκέψη σχετικά με τη γνώμη ομάδας εμπειρογνωμόνων, αλλ' επίσης και ότι οι σκέψεις αυτές είναι διατυπωμένες με σχεδόν πανομοιότυπο τρόπο. Οι προσφεύγουσες απορρίπτουν τον παραλληλισμό με την υπόθεση *Control Data Belgium* με το αιτιολογικό ότι δεν επικαλούνται μόνον την παράβαση ουσιωδών τύπων, όπως συνέβη με την εν λόγω εταιρία, αλλ' επίσης και των γενικών αρχών του δικαίου. Η καθής εκφράζει τη σκέψη ότι οι προσφεύγουσες δεν επιδίωξαν τουλάχιστον να βεβαιώσουν ότι οι όροι τους οποίους πρέπει να ικανοποιεί η αιτιολογία μιας απόφασης εξαρτώνται από τη μορφή της προσφυγής που μπορεί να ασκηθεί μεταγενέστερα κατά της εν λόγω απόφασης.

ζ) Ως προς την υποχρέωση της Επιτροπής να προσκομίσει έγγραφες *αποδείξεις* από

τις οποίες να προκύπει ότι τηρήθηκαν οι προθεσμίες, η καθής παρατηρεί ότι οι επίδικοι φάκελοι και των δύο υποθέσεων ελήφθησαν στις 11 Οκτωβρίου 1982, ενώ οι αποφάσεις εκδόθηκαν στις 10 Ιανουαρίου 1983, με συνέπεια να έχει τηρηθεί η προθεσμία τριών μηνών από την ημερομηνία λήψεως του φακέλου. Άλλωστε, οι αποφάσεις αναφέρουν τις ημερομηνίες αυτές. Η κοινοποίηση των αποφάσεων στις Κάτω Χώρες έγινε στις 11 Ιανουαρίου 1983, επομένως άνετα εντός της προθεσμίας των τριάντα ημερών που προβλέπει η ρύθμιση για την κοινοποίηση. Κατά την ίδια ημέρα η μόνιμη αντιπροσωπεία των Κάτω Χωρών στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες γνωστοποίησε την παραλαβή των εν λόγω αποφάσεων. Η καθής επισυνάπτει έγγραφα που δικαιολογούν τα λεγόμενά της.

η) Ως προς το επιχείρημα που συνάγεται από τη νομολογία του δικαστηρίου σχετικά με την έννοια *«ανωτέρα βία»,* η καθής θεωρεί ότι ορισμένες περιπτώσεις ανωτέρας βίας μπορεί να συμπίπτουν με τις προβλεπόμενες από το άρθρο 13 καταστάσεις. Πάντως, υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστήριου, «η έννοια ανωτέρα βία δεν έχει το αυτό περιεχόμενο στους διάφορους κλάδους του δικαίου και στους διάφορους τομείς εφαρμογής» (απόφαση της 11. 7. 1968 στην υπόθεση 4/68, *Schwarzwaldmilch,* Jurispr. 1968, σ. 550). Επιπλέον, το άρθρο 13 είναι βέβαιο ότι δεν συνδέεται αποκλειστικά με την περίπτωση της ανωτέρας βίας. Στην παρούσα υπόθεση, δεν πρόκειται καθόλου για ανωτέρα βία, δεδομένου ότι προς τούτο απαιτείται όχι μόνο η επέλευση ενός ασυνήθους στοιχείου, αλλ' επίσης οι συνέπειες του συμβάντος αυτού να είναι απρόβλεπτες, ο δε ενδιαφερόμενος να έχει επιδείξει όλη την αναγκαία επιμέλεια (προαναφερθείσα απόφαση της 11ης Ιουλίου 1968). Άρα, δεν είναι δυνατό να υποστηρίζεται ότι η αποκαλυφθείσα ακυρότητα των πιστοποιητικών καταγωγής είναι εντελώς απρόβλεπτη για όποιον ασκεί το επάγγελμα του εκτελωνιστή, ο οποίος γνωρίζει ότι η έγκριση από το τελωνείο μιας διασάφησης δεν αποτελεί εγγύηση έναντι ενδεχομένων a posteriori εισπράξεων. Επιπλέον, γνωρίζει ότι για ορισμένα εμπορεύματα ή ορισμένες συναλλακτικές πράξεις ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος. Περαιτέρω, ένας εκτελωνιστής οφείλει να επιδεικνύει όλη την αναγκαία επιμέλεια, όταν συνάπτει σύμβαση με την οποία αναλαμβάνει να προβεί σε διασάφηση για λογαριασμό άλλου, αλλ' ιδίω ονόματι. Πράγματι, υφίστανται και άλλες μορφές, όπως η εντολή, σύμφωνα με την οποία ο εντολέας εξακολουθεί να ευθύνεται για την καταβολή των οφειλόμενων εισαγωγικών δασμών. Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα συνομολόγησης εγγυήσεων ή ασφαλειών ή σύναψη ασφαλίσεων. Περαιτέρω, οι τιμές του πρέπει να περιλαμβάνουν και ένα περιθώριο για το συνυπολογισμό του κινδύνου ζημίας που διατρέχει. Η υποχρέωση αναγνώρισης της συνδρομής ειδικών περιστάσεων δεν οφείλεται στην ευθύνη των προσφευγουσών, που απορρέει από τις ισχύουσες στις Κάτω Χώρες διατάξεις.

Το άρθρο 55 του γενικού νόμου περί τελωνείων και ειδικών φόρων ισχύει μόνο στην περίπτωση που οι προσφεύγουσες ενεργούν υπό την ιδιότητά τους ως εκτελωνιστές. Πάντως, όταν η προσφεύγουσα θεωρεί ότι διατρέχει υπερβολικά μεγάλο κίνδυνο, ενεργώντας υπό την ιδιότητά της ως εκτελωνιστής, έχει τη δυνατότητα, δυνάμει του άρθρου 46 του προαναφερθέντος νόμου, να το πράξει ως εντολοδόχος (οπότε την ευθύνη φέρει ο εντολέας).

Τέλος, η άποψη ότι οι ολλανδικές αρχές δημιούργησαν την προσδοκία ότι τα πιστοποιητικά είναι έγκυρα αγνοεί τόσο τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις, όσο και τη φύση της εργασίας των τελωνειακών αρχών κατά την αποδοχή των διασαφήσεων. Το άρθρο 7 της οδηγίας 79/695/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, «περί εναρμονίσεως των διαδικασιών θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων» (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 262), ορίζει ότι οι διασαφήσεις «γίνονται αποδεκτές αμέσως από την τελωνειακή υπηρεσία», εφόσον πληρούν ορισμένες καθαρά τυπικές προϋποθέσεις. Το άρθρο 10, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι τα πιοπάνω «δεν αποτελούν εμπόδιο στη διενέργεια ... μεταγενεστέρων ελέγχων ... ούτε ως προς τις συνέπειες που είναι δυνατόν να ανακύψουν

από την εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων, ιδίως όσον αφορά την τροποποίηση του ποσού των εισαγωγικών δασμών που επιβάλλονται στα εμπορεύματα αυτά». Αν ληφθεί υπόψη ο τεράστιος αριθμός διασαφήσεων που κατατίθενται κάθε ημέρα, η σχετική έλλειψη προσωπικού και η ανάγκη ταχείας διεκπεραίωσης των τελωνειακών διατυπώσεων, ιδίως στα σύνορα, είναι πρακτικά αδύνατος ο άμεσος έλεγχος της εγκυρότητας των διασαφήσεων.

9) Οι προσφεύγουσες φαίνεται ότι ως μοναδικό λόγο για τον οποίο η καθής θεώρησε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν συντρέχουν ειδικές συνθήκες θεωρεί το γεγονός ότι τα εισαγόμενα εμπορεύματα δεν είχαν καταστραφεί στη συγκεκριμένη περίπτωση, ούτε διατεθεί δωρεάν σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, ούτε επανεξαχθεί.

Πάντως, η καθής δεν βασίστηκε σε κάποιο από τα εν λόγω κριτήρια, αλλ' εξέτασε αν τα επιχειρήματα, που προβλήθηκαν στην ολλανδική αίτηση προς αναγνώριση της συνδρομής των ειδικών συνθηκών, ήσαν επαρκή ή όχι.

Είναι ανεπίτρεπτο από τα παραδείγματα που αναφέρει η καθής να συναχθεί ο γενικός κανόνας ότι ειδικές συνθήκες δεν υφίστανται παρά σε παρόμοιες περιπτώσεις. Άρα, είναι εσφαλμένο να θεωρείται εφεξής ότι η Επιτροπή εννοεί να εφαρμόζει τις προϋποθέσεις του *άρθρου 11* του κανονισμού 1430/79 και στο πλαίσιο του άρθρου 13.

IV — Προφορική διαδικασία

Οι προσφεύγουσες, εκπροσωπούμενες από το δικηγόρο L. J. Hopmans, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον A. Haagsma, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους στη συνεδρίαση της 5ης Απριλίου 1984.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 17ης Μαΐου 1984.

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη γραμματεία του Δικαστηρίου, αντίστοιχα, στις 30 Μαΐου και 10 Οκτωβρίου 1983, η ανώνυμη εταιρία Van Gend & Loos, με έδρα την Ουτρέχτη, και η εταιρία περιορισμένης ευθύνης Expeditiebedrijf Wim Bosman BV, με έδρα το 's-Heerenberg, άσκησαν, δυνάμει της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 173, της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προσφυγές με τις οποίες ζητούν την ακύρωση δύο αποφάσεων της Επιτροπής, της 10ης Ιανουαρίου 1983, που εκδόθηκαν επί αιτήσεων που είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες στις εθνικές τους αρχές, προκειμένου να επιτύχουν τη διαγραφή των εισαγωγικών δασμών, τους οποίους είχαν εισπράξει προηγουμένως οι ολλανδικές αρχές.

2 Οι προσφεύγουσες, αμφότερες εκτελωνιστές, εισήγαγαν από τις Κάτω Χώρες κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, υποτιθέμενης καταγωγής Αιγύπτου, Μαρόκου και Τουρκίας, με τον προβλεπόμενο για τις χώρες αυτές προτιμησιακό δασμό. Οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές διαπίστωσαν κατόπιν ελέγχου ότι τα εμπορεύματα δεν κατάγονταν από τις προαναφερθείσες χώρες και συνεπώς θα έπρεπε να

είχε καταβληθεί υφηλότερος δασμός. Απέστειλαν, επομένως, στις προσφεύγουσες συμπληρωματικές πράξεις επιβολής δασμού.

3 Οι προσφεύγουσες αμφισβήτησαν ότι οφείλουν τα εν λόγω πρόσθετα ποσά και υπέβαλαν αίτηση στο υπουργείο οικονομικών του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, προκειμένου να επιτύχουν διαγραφή των εισαγωγικών δασμών, βάσει ιδίως του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979, «περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών» (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162), και του κανονισμού 1575/80 της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 1980, «περί καθορισμού των διατάξεων εφαρμογής του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1430/79 του Συμβουλίου» (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/029, σ. 73). Οι δύο αιτήσεις υποβλήθηκαν στην Επιτροπή σύμφωνα με την προβλεπόμενη από τον κανονισμό 1575/80 διαδικασία.

4 Κατά το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79 είναι δυνατή η διαγραφή χρέους εισαγωγικών δασμών «σε περιπτώσεις . . ., οι οποίες ανακύπτουν από ιδιαίτερες περιστάσεις, μη συνεπαγόμενες αμέλεια ή δόλο εκ μέρους του ενδιαφερομένου». Για να στηρίζουν την αίτησή τους, οι προσφεύγουσες επικαλέστηκαν ιδίως το γεγονός ότι τα πιστοποιητικά καταγωγής ή προέλευσης είχαν εκδοθεί από τις τελωνειακές αρχές των χωρών που αναγράφονται επ' αυτών και ότι πίστεψαν καλόπιστα ότι τα εν λόγω πιστοποιητικά ήταν έγκυρα.

5 Με τις δύο προσβαλλόμενες αποφάσεις της 10ης Ιανουαρίου 1983, η Επιτροπή έκρινε με ταυτόσημο αιτιολογικό «ότι ο εκτελωνιστής, δηλώνοντας τα εμπορεύματα για τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία στο δικό του όνομα για λογαριασμό τρίτου, ανέλαβε την υποχρέωση να πληρώσει τους εισαγωγικούς δασμούς στους οποίους θα υπόκεινταν ενδεχομένως τα εμπορεύματα· ότι, το γεγονός ότι ο εκτελωνιστής προσκόμιζε με καλή πίστη τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας και τα παραστατικά T2L, τα οποία απεδείχθη αργότερα ότι δεν ήταν έγκυρα, δε συνιστά «ειδική περίσταση», κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1430/79, που μπορεί να αιτιολογήσει διαγραφή των εισαγωγικών δασμών που νομίμως οφείλονται· ότι, πράγματι, η έννοια «ειδικές περιστάσεις» είναι ανεξάρτητη από την έννοια της καλής πίστης που προβλέπεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού· ότι πρέπει να πληρούνται και οι δύο όροι για να καταστεί δυνατή η διαγραφή των δασμών· ότι, επιπλέον, η διαγραφή αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα να καταστήσει χωρίς ισχύ, εφόσον η δήλωση για τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία έγινε από έναν εκτελωνιστή στο δικό του όνομα, τους εκ των υστέρων ελέγχους που διενεργούνται από τις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών και από τους οποίους προκύπτει ότι ένα πιστοποιητικό κυκλοφορίας ή ένα παραστατικό T2L, βάσει του οποίου χορηγήθηκε προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση, δεν είναι έγκυρο «καθόσον αφορά την προσφεύγουσα Van Gend & Loos, η Επιτροπή πρόσθεσε, εξάλλου, «ότι δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι διεπράχθη οποιοδήποτε σφάλμα από την τελωνειακή διοίκηση των Κάτω Χωρών κατά τη διε-

ξαγωγή της έρευνας για την ανακάλυψη της παράβασης που διεπράχθη». Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή απέρριψε τις δύο αιτήσεις.

6 Κατά των εν λόγω δύο αποφάσεων οι προσφεύγουσες προβάλλουν δύο λόγους, παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογίας και ότι κακώς απορρίφθηκαν οι αιτήσεις περί διαγραφής.

Ως προς την αιτιολογία

7 Στο πλαίσιο αυτού του λόγου, οι προσφεύγουσες προβάλλουν κατ' αρχάς τυπική πλημμέλεια. Οι προσβαλλόμενες αποφάσεις δεν αναφέρονται ούτε στην ύπαρξη, ούτε στο περιεχόμενο πρότασης ή γνώμης της επιτροπής τελωνειακών ατελειών, παρακωλύοντας έτσι την εξακρίβωση αν εκδόθηκαν σύμφωνα με την προβλεπόμενη από τον κανονισμό 1430/79 διαδικασία. Επιπλέον, η διαδικασία που ακολούθησε η Επιτροπή δεν παρέσχε στις προσφεύγουσες καμία δυνατότητα να εκφράσουν την άποψή τους, παρ' όλον ότι οι επίδικες αποφάσεις συνεπάγονται σημαντικές οικονομικές συνέπειες γι' αυτές.

8 Επ' αυτού, πρέπει να υπομνηστεί κατ' αρχάς ότι οι επίδικες αποφάσεις εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1430/79. Η διαδικασία εκδόσεως παρομοίων αποφάσεων διέπεται από τον κανονισμό 1575/80 και περιλαμβάνει διάφορα στάδια, ορισμένα από τα οποία τοποθετούνται σε εθνικό επίπεδο (κατάθεση της αίτησης από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση, πρώτη εξέταση από την τελωνειακή αρχή), ορισμένα δε άλλα σε κοινοτικό επίπεδο (υποβολή της αίτησης στην Επιτροπή, εξέταση του φακέλου από την επιτροπή τελωνειακών ατελειών, αίτηση γνώμης ομάδας εμπειρογνωμόνων, απόφαση της Επιτροπής και κοινοποίηση στο οικείο κράτος μέλος).

9 Όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις των επίδικων αποφάσεων, οι οποίες στο σημείο αυτό δεν αμφισβητήθηκαν, στην προκειμένη περίπτωση τηρήθηκε η ενδεδειγμένη διαδικασία. Η διαδικασία αυτή επέτρεψε στις προσφεύγουσες να εκθέσουν στις τελωνειακές αρχές όλα τους τα επιχειρήματα· ο φάκελός τους ήταν στη διάθεση τόσο της επιτροπής τελωνειακών ατελειών, όσο και της Επιτροπής. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αιτίαση που στηρίζεται στην ύπαρξη τυπικής πλημμέλειας είναι απορριπτέα.

10 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται περαιτέρω ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις παρέλειψαν να αποκρούσουν τον ισχυρισμό περί συνδρομής ιδιαίτερων συν-

θηκών, τις οποίες επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες για να δικαιολογήσουν τη διαγραφή των δασμών. Ειδικότερα, η αιτιολογία των αποφάσεων δεν αναφέρεται καθόλου στο δόλο των εντολέων των προσφευγουσών ούτε στο γεγονός ότι τα ψευδή πιστοποιητικά είχαν εκδώσει οι τελωνειακές αρχές των χωρών καταγωγής ή προέλευσης, και ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν επομένως να υποπτευθούν την ακυρότητά τους.

11 Τα εν λόγω επιχειρήματα είναι εν πάση περιπτώσει αβάσιμα. Οι επίδικες αποφάσεις στηρίζονται στο λόγο ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν συνέτρεχαν «ιδιαίτερες συνθήκες» κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79· στις αιτιολογικές τους σκέψεις επεξηγούν ότι η έννοια των «ιδιαιτέρων συνθηκών» διαφέρει από την έννοια της καλής πίστης που μνημονεύεται στην ίδια διάταξη, πρέπει δε να συντρέχουν και οι δυο προϋποθέσεις για να καταστεί δυνατή η διαγραφή των δασμών. Από αυτά έπεται ότι στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας αυτής δεν ήταν αναγκαίο να αποκρουστεί ο ισχυρισμός περί συνδρομής περιστάσεων ικανών να καταδείξουν την καλή πίστη των προσφευγουσών, δεδομένου ότι αυτή δεν αμφισβητήθηκε. Άλλωστε, ακόμη και αν τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες έτειναν να καταδείξουν εκτός από την καλή πίστη και τη συνδρομή ειδικών συνθηκών κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 13, η Επιτροπή εξήγησε επαρκώς κατά νόμο τους λόγους για τους οποίους οι εν λόγω συνθήκες δεν δικαιολογούσαν τη διαγραφή.

12 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν επίσης την αιτιολογία που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις των δυο αποφάσεων και κατά την οποία η χορήγηση διαγραφής βάσει της καλής πίστης των οικείων επιχειρήσεων θα εξουδετέρωνε το αποτέλεσμα των a posteriori ελέγχων που διενεργούν οι τελωνειακές αρχές και που έχουν ως σκοπό να εξακριβώσουν το κύρος των εγγράφων, βάσει των οποίων δόθηκε προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση. Υποστηρίζουν ότι, κατά γενικό κανόνα, η διαγραφή των εισαγωγικών δασμών γίνεται ακριβώς εν αναφορά προς γεγονότα που δεν ανέκυψαν παρά επ' ευκαιρία a posteriori ελέγχου.

13 Το Δικαστήριο συμμερίζεται επ' αυτού την άποψη που εξέφρασε η Επιτροπή. Πράγματι, δεν επιδέχεται άρνηση το ότι οι a posteriori έλεγχοι αποστερούνται κατά πολύ της αποτελεσματικότητάς τους, αν η χρησιμοποίηση ψευδών πιστοποιητικών μπορούσε από μόνη της να δικαιολογήσει την έγκριση της διαγραφής.

14 Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, ο λόγος που στηρίζεται στην παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογίας είναι απορριπτέος.

Επί της ουσίας

15 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν κυρίως την ερμηνεία που δίδει η Επιτροπή στον όρο «ειδικές συνθήκες» που αναφέρονται στο άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79. Κατά τις προσφεύγουσες, το ακριβές περιεχόμενο της εννοίας αυτής είναι ταυτόσημο με εκείνο που απέδωσε το Δικαστήριο στην έκφραση «ανωτέρα βία» στο κοινοτικό δίκαιο. Πράγματι, το Δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην απόλυτη αδυναμία, αλλά πρέπει να περιλαμβάνει και ασυνήθεις περιστάσεις, ξένες προς τον επιχειρηματία, οι συνέπειες των οποίων δεν είναι δυνατόν να αποτραπούν παρά μόνον με το τίμημα υπερβολικών θυσιών, παρ' όλη την επιδειχθείσα επιμέλεια. Στην προκειμένη περίπτωση, η ακυρότητα των εκδοθέντων πιστοποιητικών που οφείλεται σε παράνομη πράξη των τελωνειακών αρχών της χώρας προέλευσης ή καταγωγής δεν ανέκυψε παρά μόνο μετά από ιδιαίτερα μακροκρόνια έρευνα των ολλανδικών αρχών που δεν είχε τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει ένας εκτελωνιστής.

16 Σχετικά με αυτή την άποψη των προσφευγουσών, αρκεί να παρατηρηθεί ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79 μπορεί να ερμηνευθεί ότι ταυτίζεται με την έννοια της ανωτέρας βίας, η αναγνώριση περιπτώσεως ως ανωτέρας βίας προϋποθέτει τουλάχιστον ότι η εξωτερική αιτία, την οποία επικαλούνται τα υποκείμενα του δικαίου, έχει τόσο ακαταμάχητες και αναπόφευκτες συνέπειες, ώστε να καθίσταται αντικειμενικά αδύνατη για τους ενδιαφερομένους η τήρηση των υποχρεώσεών τους. Στην προκειμένη περίπτωση, όπου πρόκειται για ενημερωμένους επαγγελματίες επιχειρηματίες, όπως οι προσφεύγουσες, η λήψη ανίσχυρων πιστοποιητικών καταγωγής δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απρόβλεπτη και αναπόφευκτη περίσταση, παρ' όλη την επιδειχθείσα επιμέλεια. Ο εκτελωνιστής από την ίδια τη φύση των καθηκόντων του αναλαμβάνει την ευθύνη τόσο για την καταβολή των εισαγωγικών δασμών, όσο και για τη νομιμότητα των παραστατικών που υποβάλλει στις τελωνειακές αρχές. Ως προς το επιχείρημα, κατά το οποίο οι προσφεύγουσες δεν ήταν σε θέση να μετακυλίσουν τη ζημία στους εντολείς τους, λόγω της πτωχεύσεώς τους, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79 προφανώς δεν έχει ως προορισμό την παροχή προστασίας προς τους εκτελωνιστές έναντι της πτωχεύσεως των πελατών τους.

17 Πρέπει να απορριφθεί επίσης η άποψη των προσφευγουσών, κατά την οποία το γεγονός ότι τα πιστοποιητικά καταγωγής ή προέλευσης εκδόθηκαν από τις τελωνειακές αρχές των χωρών που αναφέρονται σ' αυτά συνιστά «ειδική περίσταση» κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 13. Κρίνοντας ότι το γεγονός αυτό εμπίπτει στην κατηγορία των επαγγελματικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο εκτελωνιστής, από την ίδια τη φύση των καθηκόντων του, η Επιτροπή δεν υπερέβη το περιθώριο εκτίμησης που της αναγνωρίζει το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79.

18 Ως προς την αιτίαση των προσφευγουσών, κατά την οποία η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, να αναφέρει τούδε από στην απόφασή της τα κριτήρια που προτίθεται να λάβει υπόψη της για την εφαρμογή του προαναφερθέντος άρθρου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως προκύπτει από το προαναφερθέν άρθρο 13, παράγραφος 1, ανήκει στην αρμοδιότητα της Επιτροπής, εφόσον δεν κατέστη δυνατό να απαριθμηθούν οι κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης ειδικές συνθήκες, να υποδείξει κατά περίπτωση αν συντρέχουν παρόμοιες συνθήκες και να αιτιολογήσει συναφώς την απόφασή της, πράγμα που έπραξε η καθής. Η καθής δεν όφειλε επομένως να καταρτίσει στην περίπτωση αυτή πίνακα των κριτηρίων δυνάμει του εδαφίου 2 της εν λόγω διάταξης.

19 Κατά τον τελευταίο λόγο ακυρώσεως, που προβάλλει αποκλειστικά η προσφεύγουσα Van Gend & Loos, οι εθνικές αρχές μη ελέγχοντας τα επίδικα πιστοποιητικά κατά τη διασάφηση προς εισαγωγή, δεν επέδειξαν έναντί της επιμέλεια. Με τον τρόπο αυτό οι εν λόγω αρχές δημιούργησαν στην προσφεύγουσα, τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι τα παραστατικά αυτά ήταν αυθεντικά. Η Επιτροπή όφειλε να συνεκτιμήσει το εν λόγω στοιχείο.

20 Και ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος. Ο εκτελωνιστής δεν μπορεί να στηρίζει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς την εγκυρότητα πιστοποιητικών στο γεγονός ότι έγιναν αρχικά δεκτά από τις τελωνειακές υπηρεσίες κράτους μέλους. Πράγματι, ο ρόλος των υπηρεσιών αυτών στο πλαίσιο της προκαταρκτικής αποδοχής των διασαφήσεων δεν αποτελεί με κανένα τρόπο εμπόδιο για τη διενέργεια μεταγενέστερων ελέγχων από τις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών, ούτε για τις συνέπειες που ενδέχεται να ανακύψουν από αυτό, όπως προκύπτει ιδίως από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 79/695 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, «περί εναρμονίσεως των διαδικασιών θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων» (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 262).

21 Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, ο λόγος που στηρίζεται στο γεγονός ότι κακώς δεν έγινε δεκτό το αίτημα περί διαγραφών δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Συνεπώς, οι προσφυγές είναι απορριπτέες στο σύνολό τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

22 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει τις προσφυγές

2) Καταδικάζει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Νοεμβρίου 1984.

Κατ' εντολή
του γραμματέα

H. A. Rühl

Κύριος υπάλληλος διοικήσεως

Ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος

G. Bosco

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ G. FEDERICO MANCINI ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 17 ΜΑΪΟΥ 1984 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Καλείστε να αποφανθείτε επί δύο παράλληλων προσφυγών που άσκησαν ολλανδικές εταιρίες και που έχουν ως αντικείμενο την ακύρωση αποφάσεων με τις οποίες η Επιτροπή αναγνώρισε ότι δεν συνέτρεχε περίπτωση διαγραφής εισαγωγικών δασμών. Κεντρικό θέμα των διαφορών είναι η ερμηνεία του άρθρου 13 του κανονισμού 1430 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/029, σ. 73), με τον οποίο έχετε ήδη ασχοληθεί τελευταία επ' ευκαιρία της υποθέσεως 283/82,

1 — Μετάφραση από τα ιταλικά.